

Евген Гуцалюк.

ФІКЦІЯ НАЦІЇ І НАЦІОНАЛЬНОЇ НЕЗАВИСМОСТІ.

(Продовжене.)

Найкращі національні декларації не можуть тут нічого! А робітники кладуть голови за свої "національні держави". Мільони голов модерних невільників покладали свої голови за Францію, Англію, Німеччину, Австрію, Росію, Бельгію, Італію, Сербію і т. д. і т. д. За що? За те, щоби оборонити "національне" добро своїх панів, своїх торговців невільниками, своїх шинкарів робочої крові, "своєї нації"!

— А що були ви? За національну культуру? Одна брехня! З традиції так званої "національної" мають брехню, бо в тій традиції є апофеозовані лише пані а не робочий люд. Зі звичаїв нема нічого, бо нова техніка змітає їх з лиця землі. З національної історії мають знов брехню, бо там героїми є лише пані, герої князі, а коли є який герой з робочої маси, то певно зробив якийсь добро панам; вірний як пес чужа, вірний слуга, патрістичний наймит; таких наймитів треба добре записати в історії, щоби модерний невільник зміг ся його ролю, щоби він також був таким добрим наймитом. Зате Спартак то був бунтівник, Марат се був прямо пес і чим ліпший історія, тим Марат буде гірший; К. Лібкнехт і Р. Локсембург се алоичні і варіяції, бо вони хотіли зробити оту чорну німецьку масу невільників людьми! Чиж не варіють вони? Як можна здоровому чоловікові подумати щось таке? Ленін зразу був опришком, відтак лише революціонером, а тепер вже досить розумним чоловіком! А чому така зміна осуду? Бо ще не впадала радянська Росія і треба числити ся з нею. А що було би, коли була би впадала? Ленін був би скаженим псом, якого кожний повинен забити.

Буржуазія вже так сфалшувала загальну історію, суспільно господарську історію, і історію розвитку культури, що навіть її рідні сини не знають правди. І так виховується панська класа в абсолютній вірі, що те, що написано в шкільних книжках, є абсолютною правдою з поконяку, та ворог людства є в них той, хто виникує якесь інші записки, якіс інші сліди, підшукує фальшовані місця і висвітлює їх. Ті панські сини вже такі ліниві і умово заступили, що не годні розрізнити де є правда а де фальш. Вони віряють готовий поданий їм, приправлений для затуманення науці так, як фанатичний вірний християнин вірить безкритично евангеліям, а навіть коли читає в Луки: "Блаженні убогі, бо ваше царство боже, блаженні голодні тепер, бо насититесь; блаженні плачучі, бо сміятися будете... Горює вам багатим, бо прийняли ви вітху вашу; горе вам ситим тепер, бо будете голодувати; горе вам, що сміється тепер, бо будете сумувати і нарікати!" (гл. 6, вірш 21.), а відтак коли знов читає те саме в Матея: "Блаженні убогі духом бо їх є царство небесне; блаженні голодні і жадні правди, бо так наситять ся". (Матф. гл. 5, Вір. 3 і 6.), читає, видить, що щось є пропущене, видить ріжницю, а не знає яка, та не знає, чому вона стала ся.

От такі прикри риси має культура в капіталістичному ладі. І коли шукаєте в тій культурі націю, то знайдете її бліскучу, багату в коронах. І ті нації вели вірні, лише якимсь чудом все падали трупами їх наймити а вони самі ціло виходили. А впади коли котрий з них, — то він герой, — пам'ятник йому поставити; правда впади ще яких так кідьканих тисяч, то лихо знає, хто вони були, — певно наймити; шкода говорити. Подивіть ся в табори полонених по світовій війні! Там певно знайдете владителів фабрик, владителів копалинь а що найменше багатих ділчів. Повні табори бідних, голодних, обдертих фабрикантів. Сеж вони були ся за свою власність! А потім певно повезуть їх у вітчини в товарових возах як худобу. Біди владителів копалинь! — Я працював поверх два роки в таких таборах і справді виді фабрикантів але не свого добра і не в своїх фабриках, а за денних наймитів в чужому добрі. Защо вони були ся, — не знаю. Вони казали, що за "національну ідею". Щасливі люди! Всі борються ся ціле своє жите, щоби жити, щоби заспокоїти голод, а вони так легко жиють: лише ідеєю! Вони лише дрібку подумують, надумують повну мактру ідеї і вже ситі.

І те доти буде, доки наймити не зрозуміють, що нація не вони а пані, доки не зрозуміють, що там де коня кують, там нехай жаба не наставляє ноги, бо смішно буде, бо вона не кін. Доки не зрозуміють, що нації не існують а існують лише класи, і що пануюча класа називає себе нацією; що слово нація не має нічого спільного з мовою, бо мова є струментом праці. Німого не беруть до технічної праці так як не беруть других каалі. Колиби німі також становили безмовну націю, то тоді мовою можна би брати яко прикмету нації. А коли би німого уважали чужинцем, то мова становила би націю. А повсі часи німий є лише калякою, бо не має струменту, яким кожний мусить помагати собі в гуртовій праці. Коли би люди могли жити одинцем, не творити ані родин, ані громад, і кожний одинцем щоби міг працювати, то не треба би мови. Спільна праця вимагає поділу, а той поділ переводить ся знаками, а тим знаком є мова. Коли би люди не говорили були а давали собі знаки лише кліпанем очей, то се також був би знак порозуміння, була би мова. Чи і тоді після тих знаків були би люди означували націю?

А мова сама змінює ся так, як змінює ся кожний струмент в техніці. Се також є дуже

важне. Бо нехай ніхто не думає, що мова ота, якою ми нині говоримо, лишисть ся раз на все. Піднесеть ся культура, а вона піднесеть ся тоді, коли ми густішій будемо, тоді піднесеть ся техніка, техніка змінить ся, а з нею змінить ся мова. Чому національні ідеологи, що так дуже люблять "своє рідне" не працюють над тим, щоби ми покинули тепершню мову а вичили колишню давню? Так тамта рідніша від теперішньої! Нація коліс і нині є назвою класи і то пануючої класи. Нація є означенем тих людей, що загарбали продукційні засоби на свою приватну власність, і вони видумали термін нація, щоби ним так манити робочу масу, як фікшерник манить норовистого коня, що прив'язує коня до шпала; кінь тягне, бо думає, що досягне його. Робітнику! Ти не досягнеш того національного сина, бо воно прив'язане до воза, до варстату праці, а той варстат не є твій, бо він належить до погонича, до твого пана. Скнинь його з воза, сам сядь туди, то тоді будеш мати сина!

Нація є фікція для робітника! А для владителів продукційних засобів є се средство для визиску, є се средство для оборони інтересів пануючої класи. Культура не має нічого спільного з такою або сякою мовою, бо культура є вислід згущення людей, а техніка є продуктом культури в згущено, а господарство є приміненем тої техніки, а мова є один технічний струмент. Ані культура, ані техніка, ані господарство, ані мова не творять нації, ані нація їх.

Нація є така сама фікція, як є фікція свята богородиця, як є фікція небо, пекло, або те, що хтось там поїхав возом на небо; такі самі фікції, за які темні люди дають себе обдерти, йдуть на війну, дають жите і вбивають других. За що? За фікцію, за фантом, за видумку, яка не варта навіть того, щоби за ню кинувти палачем.

Не можна сказати, що націоналізм, національний шовінізм, тобто національна нетерпимість, були лише простою вигадкою. В життю організмів і взагалі в цілій природі нема нічого, що повстало би без причини. Найдивоглядніша фікція має причини, має свій матеріальний ґрунт, на якому вона зростає, живить ся ним і животіє до якогось часу. Так само національна фікція не є нічим відірвана від природи.

Голуб підчас пожеари вночі преть ся в огонь. Його знаменитий зір каже йому, що там де ясність, там день і жите. Він не знає співзалежних чинників штучної ясности. Він знає одно: онтам навкрути темно, а ось тут ясність і туди треба летіти, бо там лише можна існувати. Співзалежних чинників він не втягає в рахунок, бо не знає їх; вони лежать поза межами його досвіду. Він падає жертвою своєї фікції штучного дня.

Фікція не є нічим неприродним. Вона лише не є головною річю, до якої преть ся осібно, а є явищем, що має подібні прикмети до того головного явища, яке лежить на шляху стремління осібнока. Щоби не впасти її жертвою, треба розслідати співзалежні чинники фактивного явища і провірити, чи вони є тожсамими із чинниками справжнього бажаного явища.

Голуб (коли би в нього був технічний досвід) мусив би знати взагалі, щобибув про вогонь, як він повстає, і мусив би знати, що таке світло і що його викликає; і аж тоді думати над тим, чи оте світло штучне, чи сонячне і пітися того заховувати ся, тобто шукати способу обійти його, щоби жити. Кіт і пес, що у світлицю з людьми набрали більше досвіду, не роблять того.

Подібною маєт ся річ з націоналізмом. Він має природну підставу повстання. Колись племена напали на себе. Хто не належав до племена був невільником, або можна було його вбити. В племені були всі свояки по крові, чого на верха не видно. Одно було видне: спільна мова. Обернути заключення, то чиенде, що говоривш тою самою мовою, то ти член племена і свояк. Так могло бути в племенах, де не було високої господарської техніки. Але останна перевелула те все до гори ногами. Бо в племя увійшли люди, що ніколи не були свояками а говорили тою самою мовою. Мову можна вичити а свояцтва ні. Того ніхто не бере в рахунок. Зайшов Литвин на Україну і вичув українську мову та оживив ся з грузинкою, що також вичувла українську мову і тою мовою вони все говорили, об на своїх рідних мовах вони не могли би прозуміти ся. Іх діти говорили лише по українськи і були вже "корінними" Українцями.

Доки племена вели сирову господарку, доти вони могли удержати ся в поєснованні в своїому нутрі. Але коли почала ся виміна господарських продуктів, коли повстала комунікація, тоді пропала замкненість племен, а повневолене других племен се більше вимішало їх, і про поєсноване не могло бути в них бесіди.

(Дальше буде.)

ЗАМОВЛЯЙТЕ НОВУ БРОШУРУ, що тільки вийшла з друку під назвою:

ЯК ГАЛИЧАН ВТЯГНУЛИ В КОНТРРЕВОЛЮЦІЮ

Ціна 10 центів.

Замовлення посилайте на адресу: UKRAINIAN LABOR NEWS, Cor. Pritchard & McGregor Sts., — Winnipeg, Man.

НАРОДНА ОСВІТА НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

(Докінчене.)

Радянська влада, яка будуєт ся зусиллями мільонів робітників та селян, не може обмежити ся в своїй освітній політиці лише дошкільним вихованем та школою, лише освітньою роботою з дітьми. Надзвичайно велике значення радянська влада надає позашкільній роботі, роботі з юнацтвом і дорослими, яким в свій час буржуазна влада не дала можливості одержати справжню освіту. І тут треба зауважити, що денікцізм не тільки не підтримував, а навпаки намагалася за всяку ціну зруйнувати всі ті позашкільні установи, які торік будувала радянська влада. Довело ся і тут починати майже на порожньому місці.

Великі завдання стоять перед радянською владою в справах позашкільної освіти. Перш надусе необхідно ліквідувати важку спадщину, усунути неграмотність, яка перешкадає всякій освітній роботі, і в цьому напрямку в деяких губерніях* (Донецька, Одеська та інші) проведена величезна праця по уочу неграмотних і по уочу тих освітних сил (учителів і т. п.), яких можна післати на ліквідацію безграмотности.

В багатьох містах та селах уже відчинені спеціальні школи. Але сама по собі грамота ще не багато дає. Вона корисна лише тим, що дає можливість опанувати всіма тим знаннями, які потрібні робітникам та селянам, щоби добре розібратися у всьому, що їх оточує, а особливо у величезній перебудові громадського життя. І радянські органи освіти, не дивлячись на те, що до часів революції майже зовсім не було позашкільних установ, заснували їх уже досить багато і вживають всіх заходів, аби збільшити їх кількість. Зараз майже в кожній губернії є 3—5 народних університетів, 75—100 шкіл для дорослих та ціла низка шкіл по ліквідації безграмотности, клубів, курсів, народних будинків, книгозбірень і всяких інших установ для позашкільної освіти, юнацтва й дорослих. До сього ж треба віднести також роботу театрів, кінематографів і т. п. Але й тут на перешкод стоїть відсутність підготовлених робітників, які-б добре розуміли завдане позашкільної освіти і в своїй освітній праці давали би акцент те, що потрібно робітникам та селянам, які скинули ярмо капіталу і будують своє комуністичне жите. Органи освіти і в своїй галузі зараз же почали підготовку робітників позашкільної освіти. І знов таки зараз немає ні одної губернії, де не дивлячись на важкі умовини жита, не було-б відчинено курсів, на яких би готували ся справжні й певні позашкільники (Донецька, Харківська, Київська та інші губ.).

В наші часи, коли робітничо-селянська влада, в значній мірі віддаючи сили на збройну боротьбу з контрреволюцією, переходить до відбудови зруйнованого господарства, надзвичайної ваги набирає професійно-технічна освіта. Останні відомості з Західної Європи свідчать про те, що навіть відкрите торговельних зносин не дає можливості сподівати ся на одержане машин і ріжного технічного приладдя. Тому єдиним засобом відбудови господарства й організації всього жита, залишаєт ся величезне трудове напружене робітничо-селянських мас. Сім шляхом і йдуть радянські републики. Але тут встає остра необхідність відновити ті кадри підготовлених, досвідчених, кваліфікованих робітників, які в значній мірі розгублені за часів імперіалістичної і горужанської війни. Радянські органи освіти йдуть назустріч сій вимогам жита і кидують зараз на професійну (індустріальну і сільсько-господарську) освіту найбільшій і найкращій силі. Тут неможливо обмежити ся тим, що зараз уже працюють всі без винятку професійно-технічні школи і

установи. Органи освіти вживають рішучих заходів до відкриття цілої низки позашкільних курсів та інших професійно-технічних установ, як в індустрії, так і сільському господарстві. Більш того, майже вся перебудова освітньої роботи з юнацтвом, ведеть ся в напрямку професійної освіти в ріжних галузях продукційної та організаційної діяльности. Але й тут, як і в усіх інших галузях освіти, радянська влада звертає велику увагу на те, щоби підготувати не простих техніків, а людей свідомих, які добре розуміють зміст і завдане комуністичної перебудови суспільства. Зараз крім існуючих вищих технічних і політехнічних шкіл, трудових технікумів та професійних шкіл і курсів, влаштовуєт ся для робітників та селян, біля 1.500 клубів-технікумів.

В справах низшої освіти, радянська влада звернула найбільшійшу увагу на те, щоби за всяку ціну напружено і енергійно працювали медичні та технічні вищі школи.

Для сього проводить ся мобілізація всіх студентів медиків з тим, щоби як можна скоріше підготувати з них лікарів та післати на села для боротьби з пошестями.

Комісаріят Освіти в своїй роботі добре розуміє, що освіта тільки тоді буде протрупуною для всього трудового народу, коли вона буде рідною йому не лише по змісті, а й по формі. І через те, з самого початку роботи було дано розпоряджене про відкриття всіх українських шкіл, які були зачинені за часів денікцізму. Але се тільки початок роботи. Перед Комісаріят Освіти стоїть завдане, всю освітню роботу повести в тих національних формах, які є рідні для трудового населення. Буржуазна влада не залишила нам підготовлених для сього робітників і тому Комісаріят Освіти видав наказ про те, щоби при переведенню літньої кампанії курсів по підготовці робітників (дошкільного виховання, позашкільної і професійної освіти) скрізь викладало ся українознавство і українська мова. Але в усій сій роботі Комісаріят Освіти і його органи мусять пильно стежити за тим, аби українські форми культури використовували ся для комуністичного виховання працюючих інших країн.

Величезні завдання стоять перед радянською владою в справах освіти. Вони можуть бути здійснені лише тоді, коли всі органи Радянської Влади й самі маси працюючого народу не на словах тільки, а на ділі будуть допомагати радянським органам освіти. Працюючий люд мусить знати, що ніхто не зможе задовольнити його культурної потреби так, як його Радянська влада.

Г. Гринько.

8. мая 1920 року.

Польська фінансова криза і Східна Галичина.

У варшавському органі швех поляків "Kurier Warszawski" публіцист Косковскі виступив з пристрасною статтею в справі фінансової кризи в Польщі. В тій статі під наголовком: "Cudu osekucjeje", пише Косковскі, що коли сойм розіздець ся і не займеть ся інтензивними способами ратованню польської валюти, то Польщі непогамовано грозить, як колись Туреччині, фінансова контроля західно-європейських держав, банкруцтво, курателія з утратою Вільна і Східної Галичини.

Фінансова криза в Польщі.

Скарбово-бюджетова комісія польського союму нараджує вала ся над спадком курсу польської марки. Польський міністер скарбу Стечковскі на авдієнції представників біржевих комітетів і банків, які представили йому цілу грозу валютного пождження і домагаєт ся від уряду підпирняти конечних зарадчих середників.

Свободяча Арифметика.

Шістьдесят тисяч панує над сорок мільонами!!!

Редактори джеранської "Свободи" не тільки "добри політикери", але навіть не заі "математики"... Хоч довго їм взяло часу вичисляти, але все-ж таки прийшли до результату, що большевики запродали Польщі десять мільонів українців... Всего українського населення є 40 мільонів.

Если із 40 мільонів "запродати" 10, то останеть ся єще "не запроданих" 30 мільонів. Але Румуни і собі потягнули, чи то пак, большевики ім "запродали" щось около 2 мільонів... А если єще до сего додати тих кілька мільонів української інтелігенції, та передових укр. "діячів", що большевики за два роки "вивезли з України" через "Свободу" на Сибір та до Архангельська, то на Україні майже не лишилось і половини населення.

Так бодай мало-б виглядати після свободачого рахунку. Признатись, я вже навіть слідив, чи не подають часом свободачі редактори детального звіту про теперішню численність населення на Україні і вже наперед бояв ся, що ся численність буде дуже мала.

Як наразі! "60.000 панує над 40.000.000!"

Думає, що приснилось... Вшпунув себе за палець — болить, приглянув ся — "Свобода" з 14. липня...

Що за біс, думаю, став ся: було 40, запродали 10, Румуни забрали 2, на Сибір большевики потяг за потягом так пакують Українців (і то по зруйнованій дорозі), що в редакторів "Свободи" аж в голову шумить і проте "60 тисяч большевиків на Україні панує над 40 мільонами народу!"

На мое щастє, пригадав ся собі, що і мене коліс крутив учитель за уха за арифметику... І тут перед очима мені став такий епізод:

Учитель арифметики покликає ученика і питає:

— Если від 30 відняти 15, то скільки останеть ся?

Ученик мовчить. Учитель стараетт ся йому пояснити:

— Если я твому батькови винен 30 ринських, і 15 віддав, то скільки я йому єще винен?

— Тридцять, — відповідає ученик.

— Як я бачу, то ти зовсім не знаєш арифметики, каже учитель.

— Ні, пане учителю, то ви не знаєте мого батька... Щоби ви йому віддали десять раз по п'ятнадцять, то проте будете винні тридцять.

Так само з редакторами "Свободи": коли треба доказати "продажність" большевиків, то тоді від населення України мало що остаєт ся; а коли треба доказати їх "насилство" та "панованє", то тоді Україна знова числить 40 мільонів населення, над котрими панує 60.000 большевиків...

Мусій.

З робітничої сотні на Карпатській Україні.

(Допись до "Нашої Правди".)

Є у нас до вісім старшин, між ними і один "пан полковник". Є тут і "пан четар" Дурниць... чи пак Мудрицький, бувший народний учитель, який говорить, що "холопа — треба держати в крєпах". Сю свою тезу стараетт ся він всіми силами здійснити. Коли не всюди — то хоч в тій частині, де він є, коли не особисто, безпосередно — то хоч інтригою, намовами, або і доносами на дотичного команданта частини.

Там, де він є — там мусить бути "зелізна карність, дисципліна", переслідування, карні, арешти. Маючи службу інспекційного старшини, він запитує свого заступника, кілько стрільців сидить в арешті і як називають ся. Сей подає число. Він присівав ся до команданта, докоряючи йому, чому так "легко" укарав людей.

Скажу кілька слів і про підстаршини. Поки не признано їм було степенів, поки не було надто великої ріжницї між підстаршиною і стрільцем, то во-

ни ще поводились з стрільцями досить по людському. Деякі з них коліс горворили "революційні" речі, що прямо лязно було слухати. Але з признанем степенів і зі зрівнанем щодо платні з чеськими підстаршинами та "революційність" мов під чародійною палкою зникла. Тут доперва виступила їх продажність: за миску сочевці і брата свого продали. Се відносить ся до тих т. зв. "довшеслужачих" та жандармських параграфами нічого більше не тямлять. Отсі то "на нове" змінили нараз тактику щодо стрільців. Коли стрільць підходить до него, як давніше, по приятельськи, себто по їхньому — "комот", так вони дають репетування: "Бодай того шляк трафив, що хлопови дав свободу", ну, а як вже на "довшеслужачих" "субординацію" — так без пардону — до звіту, себто до рапорту! Ну, а при звіті вліплять такому стрільцеві всім дені і справа готова. Таких випадків було досить. Раз дішло між таким підстаршиною і стрільцем до перепалки за те, що згаданий підстаршина не хотів видати стрільцеві хліб. "Пан ротмістер", розпалившись, копнув стрільця і викнувся. Та тільки стрільць не був з тим "карних" і віддячив ся тим самим. Сцепились було до бійки, але їх розіграно. Позбигались інші "пани ротмістри", заарештували стрільця і давали писати протоколи. Справа опинилась в зм'ї, де стрільць наговорив їм "таке, що їм волоса дубом стало. За кару хотіли його перенести до иншої сотні, але стрільць того таки днів утік. Подібні історії луютьт ся мало не що дня. Житє в тій сотні стало прямо проклятем для стрільців. Не диво, що майже що дня один, двох зникає.

І се дієт ся на еміграції, в робітничій відаї! Коли-б так дочекались вони "самостійности", то ті "пани бундужки, буланні" в роді ріжних Шереметів, Повхів, Зубанів, Григорчук і Климочків створили би нам такий рай, якого світ не бачив. Та тільки бережіть ся! Бо прийдє час, коли дістанете по заслугі.

І от одні з тих "псарів" заглянув був у когось якесь число "У. Ц. В." чи "У. Р. В." і серед зараз "начальство" а серед стрільців появились якесь "червона хороба". Счинив ся крик, метушня, пішли труси, перешукуваня, які однак не багату виказали. Але все таки се не перешкадало їм кидати громи, анатемати на стрільців. "Вас народ прокляне! Божевільні, що ви задумали "продажність" большевиків, то тоді від населення України мало що остаєт ся; а коли треба доказати їх "насилство" та "панованє", то тоді Україна знова числить 40 мільонів населення, над котрими панує 60.000 большевиків...

І справді. Чи не зухвальство?

Ім, панам сотникам, полковникам, отаманам, генералам хоче хтось шкідити! Се-ж нечуване! "Стрільці не сміє бавитися в політику!" поучали. Та певно! Стрільць має бути сліпим знарядям, паяцом, яким маєт ся повертати, куди завгодно. Скажуть стріляти в батька, чи брата — так стріляй, не розбираючи. Приказ — приказом! Ти-ж присягав ся сповняти їх, стріляй! Памятай отже на "святю" присягу, слухай, іди за своїми отаманами, куди поведуть.

Чи бачите, що ми доказали під проведом своїх отаманів, коли ми не бавили ся в політику? Погляньте тільки на історію нашої "сладетної" армії, яка вона багата подвигами, яка вона приборана цвітами, котрим на ім'я "зрада". Де ми не були, куди не носили нас наші ноги, коли ми не били і хто нас не бив?... Пригадайте собі, як ми вратували Галичину, розстрілявши большевицьких комісарів і відкривши фронт польським білогвардійцям та Петлюрі!

Але не довго тим панам панувати.

А. Ф.

Товариші! Все і всюди старайте ся поширювати свою робітничу часопись "Укр. Робітничі Вісті".